

Posudek bakalářské práce Marie Kalátové:

ŽIVOT A DÍLO JIHOČESKÉHO MALÍŘE JANA KOJANA

Marie Kalátová se ve své práci zaměřila na osobu a dílo jihočeského výtvarníka, sepjatého především s oblastí Třeboňska. Tato pozoruhodná krajina, v minulosti výrazně formovaná rukou člověka, je velmi populární oblastí jižních Čech a tradičně je spojována především s rybníkářstvím, rybolovem, ale i přírodními krásami. Jan Kojan se v této oblasti narodil a již od mládí směřoval k výtvarné činnosti, i když jeho počátky výrazně ovlivnila i I. světová válka: pobyt v Rusku mu nakonec přinesl i dlouholetý manželský vztah a přerušené studium doháněl až po návratu z války.

Autorka sleduje jeho raný těžký život ve velké rodině na jihočeském venkově a složitou cestu za studiem, která ho zavedla nakonec až do Prahy. Teprve později se vrací ke svým kořenům a objevuje krásu a poetiku jihočeské krajiny, a to včetně těch, kdo v ní žijí a pracují: životní láskou mu bylo rybníkářství a vše, co je spjaté s rybníky, často zachycoval různé krajinné výseky a nálady i motivy z práce rybníkářů a svými obrazy jim skládal hold. Stal se i členem řady spolků a i když navštívil nakonec díky stipendiu i Paříž, zůstal věrný svému stylu a pohledu na svět kolem sebe v charakteristickém pojetí. Zachovala se řada dobových materiálů a také osobních archiválií a deníků, které si vedl, autorka cituje dobové recenze i dopisy, velmi podrobně sepisuje významná díla především z meziválečného období. I když podchytila jeho účast v různých výtvarných sdruženích, nijak je hlouběji nepostihuje (byl jen členem nebo se aktivně projevoval?), a přesto, že řada maleb je vlastně se sociální nebo pracovní tematikou, nijak tyto náměty nezařazuje a nekomentuje – v minulých dobách byla tato díla vyzdvihována na úkor třeba zátiší nebo čistých krajin. Autorka vyzdvihla jeho vlastenecké cítění a bytostný venkovský původ i názory, ale přesto nijak nepostihuje jeho život, činnost a pocity za II. světové války, která nutně musela zasáhnout jeho i jeho manželku, která byla ruského původu.

Kojanovo dílo bylo už v období mezi válkami oceňované a vyhledávané: osobní pocitové souznění autora s jihočeskou krajinou a jeho poetické zpodobení těžkého, ale milovaného venkovského života našlo řadu obdivovatelů, i když v pozdější době již asi byla situace s prodejem obrazů složitější. Autorka sepisuje jeho výstavy, ale zcela pominula databázi abART, kde je podchycen další dlouhý soupis výstav i katalogů, zejména z období po autorově smrti. Naopak velmi pozoruhodné jsou prameny ke studiu a období I. války i krátce po ní: chybí zcela informace o osudu obou pomníků, zda stále existují a jaký je jejich dnešní stav, i kdo je vlastně vyrobil (sochařský závod? bratr, který pracoval s betonem?), neboť sám Kojan je zřejmě jen autorem modelu – autorka píše sice o vztahu ke Gutfreundovi, ale výtvarnou afinitu pomíjí. Sochařské dílo je sice velmi malé, ale přes výtvarnou pozoruhodnost zůstalo jen u polozapomenuté epizody, kterou autorka bohužel nijak nehodnotí.

Hlavní část práce míří k malířskému dílu: krajina často s figurální stafáží, zátiší nebo jednoznačná žánrová figurální tematika dobového venkovského života jsou hlavním obsahem Kojanových děl. Autorka popisuje většinu prací, které (předpokládáme) jsou provedeny především v oleji, snad na plátně, možná na kartonu – zcela pomíjí otázky techniky a až na výjimky i velikosti jednotlivých obrazů, nijak nehovoří o přípravných studiích nebo kresbách, ani ilustracích (Kojan např. plánoval ilustrace k milovanému Holečkovu románu Naši). V příloze uvádí u obrazů jen název a dataci, opět bez techniky a rozměru. Minimálně zmiňuje portréty, i když se určitě v rodině nebo jejím okruhu asi zachovaly – na fotografiích vidíme výrazné fyziognomie v modernistické zkratce, detaily jsou podřízeny celkovému malířskému pojetí. Pokud hovoří autorka o zhruba stovce dochovaných obrazů, jedná se o poměrně malý

fond, kde nutně musí hrát roli i přípravné práce a studie. Podobně by bylo zajímavé poznat i materiály ke vzniku pomníků, pokud se v místních archivech vůbec zachovaly.

Dílo Jana Kojana bylo už v minulosti mnohokrát hodnoceno, zde však autorka využila především archivních materiálů, dosud nepublikovaných. Práce je dle použitých pramenů a literatury pečlivě vypracovaná, i když nelze očekávat objevná zjištění nebo nálezy, spíše osvětluje kořeny raného díla, ale nijak nenaznačuje, proč opustil právě zahájenou sochařskou činnost a věnoval se už jen malířství, nijak už nehovoří o rodině a její situaci kromě jeho osobních zápisků. Brzká smrt i předcházející nemoc omezila a uzavřela Kojanovu tvorbu, ke které autorka cítí vnitřní souznění, ale spíše než vlastní hodnocení využívá starší dobové recenze a popisy, včetně několika málo poznámek jeho současníků. Poctivost a zemitost Kojanova projevu hodnotí v rámci české krajinomalby jako kladný faktor v rámci srovnání např. poslední velké retrospektivy Má vlast na Pražském Hradě, ale v práci zcela chybí srovnání s ostatní dobovou domácí produkcí – byť byl členem Jednoty a zúčastňoval se společných výstav, musel v tomto kontextu spíše zanikat a naopak by bylo třeba více zhodnotit jeho práci figurální, která má nesporné osobité prvky a více směřuje k modernímu dobovému stylu. Samotná autorka pracovala velmi svědomitě s archivními i dobovými podklady a i když se méně odvážila k vlastnímu hodnocení díla, provedla zejména pro počáteční období tvorby velmi poctivou analýzu podnětů, které Kojanovu tvorbu ovlivnily a zůstaly v ní jako základ pro celý jeho život. Práci proto doporučuji k obhajobě. Navrhuji výslednou známku **velmi dobře**.

25. 1. 2016

PhDr. Petra Hoftichová